

Erdogana uly hormat goýýan meşhur rus režissýory ýazyjy Orhan Pamuga awusyny pürkdi

Category: Kitapcy, Publisistika, Sözler

написано kitapcy | 26 январа, 2025

Erdogana uly hormat goýýan meşhur rus režissýory ýazyjy Orhan Pamuga awusyny pürkdi ERDOGANA ULY HORMAT GOÝÝAN MEŞHUR RUS REŽISSÝORY ÝAZYJY ORHAN PAMUGA AWUSYNY PÜRKDI

Käbir ýazyjy-şahyrlar, režissýorlar, senaristler, aktýorlar, umuman döredijilik adamlary ýazan, döreden, baş rolda oýnan eserlerinde deňsiz-taýsyz gahrymançylyk kyssalaryny janlandyrsalar-da, real durmuşda bularyň ýele ýanyndanam geçmän bilýärler

Döwrüň üýtgeýşini. Adamlar käte bu üýtgeşmä eýerjek bolup ik ýaly pyrlanýarlar. Mal-mülki, at-owazasy barlara deňiç şeýle. «Progressiw» diýilýän «medeniýet adamy» saýylýanlara çenli (hatda kämahal iň köp şolar şeýle).

Şeýle bir günleri başdan geçirýäris welin, tanymal rus režissýory türk syýasy ýolbaşçysynyň tarapyny tutup, türk ýazyjysyny ýazgaryp bilýär. Kimiň haýay tarapdadygy belli däl. ABŞ-na we imperializme garşydaşlyk nasionalizmi (her kimiňki özüne bolsa-da), dindarlyk (olam şolar ýaly), LGBT ýaly zatlar bolmajak adamlary bir hatara düzüp bilýär.

Ynha, görseňizläň, Nikita Mihalkow rus telewideniýesinde şeýle bir zatlary aýtdy welin, ol agyr sözleri bilen bir süri syýasatçynyň, medeniýet adamsynyň, žurnalistiniň üstünden tank bolup geçdi.

Ol sowet we rus kinomatografiýasynyň juda meşhur wekili. Hem aktýor, hem režissýor. «Güneş ýanygy», «Sibir dellegi» ýaly abraýly baýraklara mynasyp bolan birnäçe kinofilmleri bar.

Onuň ene-atasy-da döredijilik adamy. 79 ýaşly režissýor ömrüniň aglaba bölegini köp sanly kinofilmleri döretmek bilen geçirip, adyny taryha girizmegi başardy. Ýöne bu hem oňa az bolara çemli, başga ugurlarda-da ýygjam hüjümleri etmäge girişdi.

Mihalkowy men onlarça ýyl bäri synlap gelýärim. Bir döwür onuň özi bilenem tanyşmak miýesser edipdi.

Ol syýasat bilen hemişe-de gyzyklanýardy. Ýöne wagtyň geçmegi bilen onuň gyzyklanmazynyň bir aýratynlygy kellämde mazaly anyklaşdy:

Ol häkimiýete we häkimiýetde kim otursa şol otursyn tapawudy ýok, oňa çäksiz hormat goýýardy we boýun sunýardy.

Hem hormata, hem boýunsunuşlyga käbir çäklerde düşünse bolaram welin, Mihalkowyň çäkleri gysga wagtyň içinde häkimiýetiň ýallakçylarynyň tonlaryna gatylyp bilýärdi. «Russiýany söýýär we onuň güýçlenmegini isleýär». Bolýar, munuň bilen ylalaşaly, ýöne bu boýunça-da her lider aýry ýoldan ýöreyär-ä. Meselem, Boris Ýelsiniň we Wladimir Putiniň ýollary-da, ýogurt işleri-de biri-birinden düýpgöter aýry. Bir adam hemme döwürde we her dürli häkimiýete ýakyn duruberse, bu ýagdaý iňkise gitdirýär.

Galyberse-de, gürrüňi edilýän adam medeniýet dünýäsiniň kerwenbaşylaryndan we dokuzy düzüw adam bolandygy üçin «beýtmegiň geregu barmyka?» diýen soragy döretdirýär.

Ep-esli wagt bäri-hä, Mihalkow suwytly bir zat öndüribem baranok. Munuň deregne telewideniýede häkimiýetiň tarapgöýlügini edýän çykyşlary edýär.

Ýeri bolýa-da, näme edende gowy boljakdygyny onuň özi gowy bilýändir. Günäsi-de, sogaby-da, ahlak-syýasy jogapkärçiligi-de öz boýnuna. Oňa akyl öwredere hetdimiz ýok. Biz esasy gozgamal isleýän temamyza dolanalyň.

Boris Ýelsin we Nikita Mihalkow (çepden saga)

• **«Türk depderiniň» depderini düýrme tagallasý**

Russiýada Wladimir Pozner diýilýän meşhur žurnalist ýaşayar. Ol hem häzir 90 ýaşynda. Fransiýada doglupdyr. Russiýadan başga-da Fransiýanyň we ABŞ-nyň raýaty.

Pozner telewideniýede birnäçe şuweleňli telegepleşikleri taýýarlady. Kämahal häkimiýete garşy gyýtaklaýyn we pessaýja tankydy bellikleri edip bilýän adam.

Emma ol Russiýa-Ukraina urşy başlan badyna gepleşikleriniň arasyny kesdi we uruş barada hiç hili düşündiriş bermedi.

Munuň üçin ne Isanyň göwnüne ýaranjak boldy, ne-de Musanyň. Häkimiýetiň tarapyny tutýanlaram, oppozisionerlerem Pozneri gazaply tankyt etdiler, häzirem durar ýerde duranoklar.

Ahyrsoňunda ýakynda meşhur žurnalist sekiz bölümlik dokumental film bilen rus telewideniýesine dolandy: Dürli ugurlardan Türkiýäniň taryhyny, medeniýetini, syýasatyny, sosial gurluşyny gürrüň bermäge synanyşýan filmiň ady «Türk depderidi».

Filmde türk intelligensiýasynyň birnäçe wekili, dürli hünärmenler we halk wekilleri bilen geçirilen gürrüňdeşlikler we synlar bardy. Pozner meniň bilen gürrüňdeş bolup, aýdanlarymy birnäçe bölümde ulandy.

Filmiň esasy myhmanlarynyň arasynda öňe saýlananlaryň birem ýazyjy Orhan Pamukdy.

Şu ýerde säginip, gürrüňi makalamyň birinji bölegine sepläýin. Mihalkow telewideniýedäki syýasy gepleşiginde ilki Pozneriň käbir syýasy gürrüňdeşliklerinden sitatalara ýüzlenip, şeýle diýdi:

«- Sen Russiýada özüňi öýünde ýaly duýmaýandygyňy, içki dünýäň doly rus däldigini aýdypsyň. Şonsuzam sende üç ýurduň pasporty bar. Aýtsana, sen haýsy ýurduň watansöýüjisi?»

Şeýle diýibem Orhan Pamuga gezek getirýär. Mihalkow Pamugyň Türkiýedäki režim we häkimiýet barada aýdan käbir pikirlerini tankydy terzde orta atyp, Russiýa bilen parallellik gurmaga synanyşýar we diňe öz ýurdunda däl, Türkiýede-de häkimiýetiň tarapyny tutýandygyny syzdyrды.

«- Türkiýedäki okyjylaryň ýarsy Orhan Pamugy dönük hasaplaýar».

Mihalkow munuň bilenem çäklenmeyär. Ol «Türk depderi» dokumental filminiň prezident Erdoganyň BRICS-iň Kazanda geçirilen forumyna gatnaşmak üçin Russiýa gitjek bolup durka efire goýberilmegini ýazgarýar.

“- BRICS üçin Kazana Erdoganyň gelmegine bir hepde galanda ony ýigrenýän we oňa her dürli hapalyklary ýöňkeýän biriniň baş rolda çykyş edýän filminiň ekrana çykmagy boljak zatmy!”

Orhan Pamuk we Wladimir Pozner (çepden saga)

Gahrymanyň kyssasyny oýnamak we režissýorlyk etmek. Gürrüň uzyn. Men bärde gysgaça aýtmaga synanyşdym. Ýokarda aýdyşym ýaly Mihalkowy ençeme ýyl synlap gelýärim.

Onuň bilen baglanyşykly hiç ýadyndan çykmaýan bir epizod bar: 1999-njy ýylyň 10-njy martynda zalda çykyş edip durka iki sany adam oňa ýumurtga zyňyp, protest bildiripdi. Mihalkow ylgap baryp, goragçylaryň gollaryny gaňryp saklap duran adamlarynyň biriniň ýüzüne depipdi.

«Комсомольская правда» gazetiniň žurnalisti Marina Lesko: «Ine, biziň ýüzümize slyp ýören adamlarymyz şular ýaly. Öz deňini görseler-ä gyzyň ýumruğa girýär, garşysyndaky özünden ejiz bolsa-da iň bolmanda depip galýar» diýip ýazyppy.

Mihalkowyň oýnan we režissýorlyk eden hemme kinofilmini gördüm. Ol filmleriň köpüsünde gaýduwsyz, ahlakly, wyždanly gahrymanlary janlandyrdy, şeýle gahrymançylykly eserleri ýazdy we döretdi. Kinofilmlerinde dürli gynamalary başdan geçirdi, dürli basyşlara döş gerdi, ýöne halky üçin zalymlara garşy göreşinden birjigem yza tesmedi.

Sungat, sungat adamy we hakyky durmuş şular ýaly paradokslardan doly. Ol ajaýyp eserleri ýazýar, saýlama kinofilmleri döredýär, adatdan daşary güýçli obrazlary janlandyrýar. Emma real durmuşa gelende welin, düýbünden başga adama öwrülip, sungaty bilen öňe süren gymmatlyklarynyň beýlesine düşüp bilýär.

Hakan AKSAÝ.

@AksayHakan

aksayhakan@gmail.com

«T24» internet gazetini, 14.11.2024 ý. Publisistika